

«ما شروعش می‌کنیم»

نمونه خوب دنباله‌نویسی

دنباله‌نویسی در ادبیات ما چندان جدی گرفته نشده است. شاید مشهورترین دنباله‌نویس در ادبیات داستانی ما زنده‌یاد اسماعیل فصیح باشد که در دوره‌ای، رمان هایش بسیار مورد توجه بود ولی به احتمال زیاد نسل امروز با آثار او مانند گذشته ارتباط برقرار نمی‌کند.

«ما شروعش می‌کنیم» نوشته کالین هورر داستان نویس آمریکایی با ترجمه آرتیمیس مسعودی، نمونه خوبی از دنباله‌نویسی است که

می‌تواند برای داستان‌نویسان ایرانی نیز دارای بار آموزشی باشد. این‌که داستان‌نویس چگونه توانسته از امکانات، شخصیت‌ها و دنیای داستانی رمان موفق قبلی‌اش به نام «ما تمامش می‌کنیم» رمان دیگری بیرون بکشد که همچنان برای مخاطب جذاب است و در عین حال به یک موضوع مهم اجتماعی یعنی شیوه مواجهه با مسأله خشونت خانگی می‌پردازد، می‌تواند به داستان‌نویسان جوان ما نیز نشان دهد که برای نگارش دنباله موفق از یک اثر

محمد میرکیانی، نویسنده کودک ونوجوان در گفت‌وگو با «جام جم»:

قصه‌گویی ایرانی، برای خارجی‌ها شگفت‌انگیز است

بیست‌وچهارمین جشنواره بین‌المللی قصه‌گویی کانون پرورش فکری کودکان ونوجوانان قرار است از ۲۵ تا ۲۹ دی در شهر یزد برگزار شود. این جایزه، از رویدادهای باسابقه در حوزه ادبیات است که به‌مورت تخصصی و ویژه به موضوع قصه‌گویی برای کودکان ونوجوانان می‌پردازد و کانون پرورش، متولی برگزاری آن است. قصه‌گویی مهارتی است که همیشه مادر بزرگ‌ها و پدر بزرگ‌های ایرانی از آن برخوردار بوده‌اند و کارشناسان تربیتی نیز همیشه بر اهمیت آن جهت بالابردن دایره واژگانی و آگاهی‌های کودکان برای زندگی آینده خود تأکید داشته‌اند. محمد میرکیانی، که خود از نویسندگان برجسته کودک ونوجوان است، در این گفت‌وگو با اشاره به این‌که در این جشنواره شاهد شگفتی مهمانان خارجی از مهارت قصه‌گویان ایرانی بوده است، بر اهمیت انتقال تجربه به نسل فردا از طریق قصه‌گویی تأکید می‌کند. میرکیانی که فعالیت خود را در حوزه نویسندگی از دهه ۶۰ خورشیدی و با نگارش نمایشنامه‌های رادیویی و «قصه ظهر جمعه» آغاز کرده است، آثار مشهوری چون «قصه ما مثل شد»، «روز تنهایی من» و «قصه‌های شب‌چله» را در زمینه ادبیات کودک ونوجوان نگاشته است.

از کودکان نسبت به بعضی از داستان‌ها و قصه‌هایی که برای‌شان گفته می‌شود، تمایلی نشان نمی‌دهند، زاویه‌دید درونی این قصه‌هاست. معمولاً قصه‌های مونولوگ محور یا قصه‌هایی که توصیفات بیرونی و پرگویی‌های زیادی در توصیف اتفاقات دارند، مخاطب را برای ادامه روند داستان ترغیب نمی‌کنند.

۱۱ جشنواره قصه‌گویی سال‌هاست به‌صورت بین‌الملل برگزار می‌شود. چه باید کرد که این جشنواره بتواند در انتقال فرهنگ ایرانی به مخاطب جهانی با استفاده از قصه‌گویی، موفق شود؟

ادبیات کهن ما غنی‌ترین ادبیات جهان است و به جرات می‌توان گفت هیچ کشوری تا این اندازه منابع غنی ادبی ندارد. ما برای انتقال فرهنگ ایرانی و تأثیر قصه‌گویی ایرانی بر قصه‌گویی جهان باید قصه‌های خوبی را که مفهومی عام و جهانشمول دارند، مورد

توجه قرار دهیم. قصه‌هایی که برای تمامی مردم جهان قابل درک و تأثیرگذار باشند.

قصه‌هایی با ساختار و مفاهیم بومی و اقلیمی نیز تأثیرگذار هستند اما بیان آنها باید به گونه‌ای باشد که مخاطب غریب‌ایرانی هم آنها را درک کند.

۱۲ اصلا تعاملات بین‌المللی در این عرصه، تأثیری بر روند قصه‌گویی در ایران داشته است؟

همان‌طور که می‌دانید، تمدن‌های بزرگ در شرق جهان شکل گرفته‌اند و هنر قصه‌گویی نیز مربوط به تمدن‌های شرقی است. نوع کارکرد قصه در غرب با شرق متفاوت است. در غرب قصه وجود دارد نه قصه‌گویی. بسیاری از کتاب‌های قصه همچون «هزارویک شب»، «کلیله و دمنه» و «بختیارنامه» از هندوستان به زبان پهلوی، سپس به زبان عربی و پس از آن به زبان فارسی دربی برگردانده شدند.

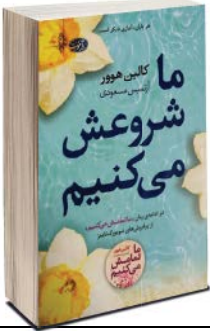
نکته

نقش قصه در زندگی

مجید مجیدی، کارگردان سینما و از اعضای هیات‌مدیره کانون پرورش فکری کودکان ونوجوانان در نشست هم‌اندیشی اعضای هیات‌مدیره کانون با عوامل اجرایی بیست‌وچهارمین جشنواره بین‌المللی قصه‌گویی گفت: قطعاً قصه ریشه در فرهنگ ما دارد. نکته جذاب آن بحث محتواس‌ت. همه می‌دانیم که قصه جزئی از فرهنگ هر کشور است و یادآور آغوش مادر بزرگ‌هاست. خود من با قصه بزرگ شدم، بدون آن‌که بفهمم بعدها قصه چه نقش بزرگی در زندگی من خواهد داشت.

پیشین، چه نکاتی را باید در نظر داشته باشند.

«ما شروعش می‌کنیم» که در آمریکانیز نقد‌های مثبتی دریافت کرده و پرفروش بوده، به‌تازگی توسط نشر آموت منتشر شده است. این ناشر «ما تمامش می‌کنیم» را نیز سال گذشته منتشر کرده بود که با استقبال مخاطبان مواجه شد. از کالین هورر تا کانون آثاری از جمله اعتراف، ۹ نوامبر، خیلی دیر، شاید حالا، پشیمانی از داشتن تو و استخوان‌های قلب منتشر شده است.

برش

قصه‌گویی و برآوردن نیاز کودک به «کلمه»

قطعاً برگزاری جشنواره قصه‌گویی تأثیر فراوانی در ارتقای سطح رشد و تربیت فرزندان دارد. یکی از اثرات مثبت قصه‌گویی این است که گنجینه واژگان مخاطب را پربار می‌کند. ما معمولاً در ارتباطات اجتماعی و کلامی خودمان نیازمند کلمه هستیم و قصه‌گویی در این زمینه به‌ما کمک بسیاری می‌کند؛ این‌که بتوان خوب صحبت‌کرد، خوب فکر کرد و ذهن فعالی داشت، یکی از نتایج قصه‌گویی است. یکی دیگر از ویژگی‌های قصه‌گویی، انتقال فرهنگ بین نسل گذشته و نسل امروز است. قصه‌گویی باعث احساس نزدیکی بین مخاطب و قصه‌گو می‌شود به‌ویژه قصه‌گویی در بین خانواده‌ها، احساس همدلی، هم‌زبانی، همراهی و همکاری ایجاد می‌کند. در روزگار ما، رسانه‌های مجازی، فضای ارتباطی بین قصه‌گو و مخاطب را به‌شدت محدود کرده‌اند درحالی‌که قصه‌گویی ارتباط بین‌شونده و قصه‌گو را مستقیم و بیشتر می‌کند. حال اگر این قصه‌گو پدر و مادر باشد، ارتباط عاطفی شدیدی با فرزند برقرار می‌کند. به‌دلیل تمام دلایلی که ذکر شد، برگزاری جشنواره بین‌المللی قصه‌گویی به همت کانون پرورش فکری کودکان ونوجوانان، اهمیت زیادی دارد و امیدوارم که با برگزاری مستمر و باشکوه هرچه‌بیشتر این جشنواره اتفاقات خوبی برای کودکان ونوجوانان رقم بخورد.

نمایشنامه‌های رادیویی و نمایشنامه‌های قصه‌ظهر جمعه در رادیو مشغول به فعالیت بودم. هم‌زمان با این فعالیت، در تلویزیون و دیگر رسانه‌ها نیز به نگارش می‌پرداختم. همکاری با آموزش پرورش و کانون پرورش فکری کودکان ونوجوانان به عنوان مدرس از دلایلی بود که باعث شد در شکل‌گیری جشنواره قصه‌گویی نقش داشته باشم.

خوشبختانه جشنواره قصه‌گویی کانون پرورش فکری کودکان ونوجوانان، امروزه به یک رویداد بین‌المللی تبدیل شده است. بسیاری از مراکز چون شهرداری‌ها و کتابخانه‌های عمومی نیز پس از این اتفاق به تقلید از آن برداخته‌اند اما این برنامه‌ها از لحاظ کمی و کیفی

بسیار متفاوت از رویدادی است که کانون پرورش فکری کودکان ونوجوانان برگزار می‌کند.

او ادامه داد: چه مفاهیم و موضوع‌هایی که از طریق مادر بزرگ‌ها به ما منتقل نشده است. کودکان در این روزها به فضای مجازی خیلی وابسته هستند و خیلی سخت است که آنها را از این فضا جدا کنیم. موضوع قصه‌گویی می‌تواند تأثیر زیادی بر جامعه امروز ما داشته باشد. دغدغه شخصی من این است که از این طریق چقدر محتوا را به زندگی بچه‌ها بیاوریم. در این زمینه، باید به سن مخاطب هم حتما توجه کنیم. کودک هرچه که بزرگ‌تر می‌شود، پذیرش هم سخت‌تر می‌شود؛ به‌ویژه کودکانی که مدام با گوشی و اینترنت سروکار دارند. باید مخاطب را شناخت. گاهی کودکان خیلی از ما جلوتر هستند و ما باید بحث مخاطب را در قصه‌گویی جدی بگیریم.

دیدار با استاد حکیمی

نسل گذشته، کتاب‌های داستانی همراه با تصویرهای جالب درباره شخصیت‌ها و حوادث مرتبط با دوران صدر اسلام و نیز تاریخ معاصر را که به روایت جذابی درباره پیروزی حق بر باطل ختم می‌شد، به قلم محمود حکیمی (چهره سمت راست) به‌یاد دارند. این نویسنده، در حیطه وسیعی اعم از داستان‌نویسی، پژوهش‌های تاریخی، ادبی و نیز ترجمه فعالیت کرده است. این هفته جمعی از مدیران و چهره‌های فرهنگی کشور ازجمله یاسر احمدوند معاون فرهنگی وزیر ارشاد با حضور در منزل وی با استاد دیدار کردند. عکسی از همین دیدار را مشاهده می‌کنید. / عکس: ایبنا

جام جم

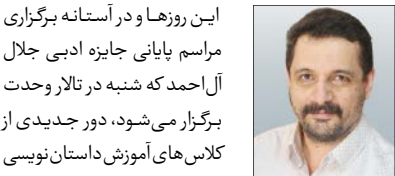
ادبیات

LITERATURE

چهارشنبه ۲۱ دی ۱۴۰۱ ■ شماره ۶۴۰۴

یادداشت

۲ راه برای آموزش داستان‌نویسی

این روزها و در آستانه برگزاری مراسم پایانی جایزه ادبی جلال آل احمد که شنبه در تالار وحدت برگزار می‌شود، دور جدیدی از کلاس‌های آموزش داستان‌نویسی به هنجو جوان این رشته در تهران برگزار می‌شود. این نشست‌های آموزشی که با عنوان دوره آموزشی «آل جلال» برگزار می‌شود، از سنت‌های خوب و دیرپای جایزه جلال است که گامی در جهت پرورش نسلی از داستان‌نویسان و مستندنگاران جوان و خوش‌ذوق محسوب می‌شود.

هنرجویان این دوره براساس فراخوانی که چندی پیش از سوی مؤسسه خانه‌کتاب و ادبیات ایران منتشر شده است، انتخاب خواهند شد و براساس اطلاع، قرار است در این دوره مدرسانی همچون محمدرضا سرشار، احمد شاکری، احسان عباسلو، خسرو باباخانی، یاسین حجازی، محمد مهدی رسولی، کامران پارسی‌نژاد، سارا عرفانی، محمد اسماعیل حاجی‌علیان، آراز بارسقیان، مهدی قرلی، مهدی کفاش و محمدعلی رکنی که همگی از چهره‌های صاحب‌نام در عرصه داستان‌نویسی، مستندنگاری و نقد داستان هستند، در این کلاس‌ها به تدریس بپردازند.

این نشست‌های آموزشی البته اقدام خوبی است که باید برای برگزاری آن و انتقال تجربه نسل امروز به نسل فردای داستان‌نویسی، خوشحال بود اما این مسأله را هم باید در نظر داشت که ادبیات و هنر، امری نیست که بتوان با برگزاری ۱۳ جلسه کلاس، آن را آموخت یا آموزند. آموزش هنر نیاز به وقت، ممارست و تمرین پیگیر دارد و اگر قرار است واقعا آموزشی اتفاق بیفتد، زامی روشی بهتر و زمانی بیشتر برای این کار طراحی و پیش‌بینی کرد.

اتفاقا در این مورد خاص در مؤسسه خانه کتاب و ادبیات ایران سامانه‌ای فعال وجود داشت که کار انتقال تجربه و تمرین را همراه با هنرجویان پیش می‌برد. این سامانه که «پایگاه نقد داستان» نام دارد، سال‌ها در زمینه نقد و بررسی آثار داستانی فعال بود. سیستم فعالیت این سامانه به این شکل بود که داستان‌نویسان جوان سراسر کشور به‌صورت رایگان در این سایت ثبت‌نام می‌کردند، آثار خود را برای پایگاه نقد می‌فرستادند و این پایگاه که با جمعی از داستان‌نویسان بنام کشور که در عرصه نقد داستان نیز صاحب اثر و نظر بودند، همکاری می‌کرد، داستان‌های نویسندگان جوان را برای منتقدان می‌فرستاد و نقد آنها را منتشر می‌کرد. مانند این پایگاه در حوزه شعر نیز فعال بود. نگارنده خود چند سالی به عنوان منتقد با پایگاه نقد شعر، همکاری کرده و شاهد این بوده است که بعد از مدتی، رشد و تغییری محسوس در آثار هنرجویان جوان مشاهده می‌شد. آنها به‌صورت مستمر، با نقد حرفه‌ای و دقیق آثارشان روبه‌رو می‌شدند و به‌جای این‌که مجبور باشند در کلاس‌ها و کارگاه‌های مختلف ثبت‌نام کنند یا به دلیل اقامت در مناطق دوردست کشور، امکان دسترسی به منتقدان تراز اول را نداشته باشند و برای این کار هزینه بدهند؛ به‌صورت رایگان از نقد چهره‌های سرشناس ادبیات کشور استفاده می‌کردند. این سیستم به‌دلیل مجازی بودن، هزینه چندانی هم برای خانه کتاب و ادبیات ایران ایجاد نمی‌کرد و به جز مبلغی که به منتقدان داده می‌شد، نیازی به هزینه‌هایی همچون اقامت، رفت‌وآمد و مانند آن که در کلاس‌های حضوری به‌وجود می‌آید، نبود.

این پایگاه مدتی است که از فعالیت باز ایستاده است. گرچه مسئولان خانه کتاب و ادبیات ایران در جلسه‌ای که امسال با حضور برخی منتقدان حوزه شعر و داستان برگزار کردند، بر ادامه فعالیت این پایگاه تأکید کرده ولی عملاً چند ماه است آموزش‌های مستمر در این سامانه تعطیل شده است. و البته دلیل مشخصی هم برای این امر اعلام نشده است. اگر عزم دوسنان در وزارت ارشاد برای آموزش و ارتقای سطح ادبی فعالان عرصه ادبیات کشور جدی است، باید میان دو شیوه آموزش‌های مقطعی، کم‌نتیجه و هزینه‌زا و آموزش‌های بلندمدت، کم‌هزینه و نتیجه‌بخش تریکی را انتخاب کنند.

۱۱ قصه‌هایی که برای قصه‌گویی و جذب مخاطب کودکان ونوجوان به مطالعه کتاب‌های ادبی انتخاب می‌شود، باید چه ویژگی‌هایی داشته باشد؟

آثار ادبی که قصه‌گویی براساس آنها شکل می‌گیرد، باید ساختار روایی داشته باشند. زبان به‌کاررفته در آنها باید زبانی روان، قابل فهم، دارای موسیقی کلامی و فاقد هرگونه دشواری کلامی برای کودکان ونوجوانان باشد.

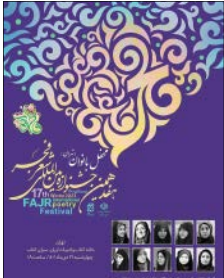
نکته مهم دیگر داشتن زاویه‌دید بیرونی و نمایشی است؛ این نکته یکی از فنون مهم قصه‌گویی محسوب می‌شود. یکی از بزرگ‌ترین دلایلی که برخی

ویراستار چشم سوم نویسنده است

مهدی صالحی، ویراستار در نشست بررسی «وضعیت ویرایش در ادوار اخیر جایزه جلال» ویرایش را راهبری متن با تمام اجزای آن دانست و گفت: ویرایش هنوز در ایران حتی برای نخبگان مبهم است و آن را امری مزاد می‌دانند. در کشور ما حتی به مقوله زبان به عنوان امری فنی و نه مینایی نگاه می‌شود و مسأله زبان فارسی را تنها هجوم واژگان بیگانه می‌دانند. در حالی که ما با روایت و ساختار بیگانه مواجه هستیم. زبان فارسی اکنون زبان علمی نیست و به جای تکریم این زبان، تکریم زبان‌های دیگر را دنبال می‌کنیم. برای رسیدن به تمدن ایرانی و اسلامی باید به زبان فارسی توجه خاص کنیم و پژوهش‌های زبان‌شناسی را ارج نهمیم.

وی ادامه داد: اگر تعامل میان نویسنده و ویراستار وجود داشته باشد، بهترین آثار خلق خواهند شد. ویراستار چشم سوم نویسنده است و هر داستان‌نویس نیازمند استفاده از دیدگاه‌های زبانی و ویرایشی است. متأسفانه هنوز ناشران، نویسندگان و حتی ویراستاران با ارزش واقعی ویرایش آشنا نیستند و تعامل‌های موجود میان نویسنده و ویراستار در صورت وجود، بسیار سطحی است. / خانه کتاب

محفل شعرخوانی زنان شاعر

جشنواره شعر فجر در این هفته کار خود را با برگزاری مراسم افتتاحیه در شیراز آغاز کرد و قرار است تا زمان برگزاری مراسم پایانی، چند محفل شعرخوانی هم در این جشنواره برگزار شود. دومین محفل شعرخوانی هفدهمین

جشنواره بین‌المللی شعر فجر و بانوان شاعر امروز در سرای کتاب خانه کتاب و ادبیات ایران برگزار می‌شود. به گزارش جام‌چم خانه کتاب و ادبیات ایران دومین محفل هفدهمین جشنواره بین‌المللی شعر فجر را با عنوان «محفل شعر بانوان» برگزار می‌کند. در این محفل، لیلا کردیچه، نفیسه‌سادات موسوی، نغمه مستشار نظامی، افسانه غیاثوند، راضیه جبه‌داری، رباب کلامی، عالیه مهرابی، فریبا یوسفی، فاطمه نائی‌زاد و عاطفه جوشقایبان شعر می‌خوانند. علاقه‌مندان می‌توانند برای شنیدن اشعار شاعران محفل شعر بانوان به صفحه آپارات خانه کتاب و ادبیات ایران به نشانی apar.com/khaneketab/live مراجعه کنند. همچنین این محفل از تلویزیون اینترنتی کتاب به نشانی ketab.tv پخش خواهد شد. این محفل امروز ساعت ۱۸ در سرای کتاب خانه‌کتاب و ادبیات ایران برگزار می‌شود.

رویداد

قاب

